

Den nya entrébyggnadens glasfasad speglar de omkringliggande röda tegelfasaderna.

KTH:S BIBLIOTEK FICK TREDJE HELGOPRISET

Statens fastighetsverk delade i år ut det stora Helgopriset för tredje gången sedan 1996. Priset gick i år till KTH:s nya huvudbibliotek, som utgör ett tillägg till arkitekt Erik Lallerstedts nationalromantiska laboratoriebyggnad från 1917.

Vid en ceremoni i anslutning till Helgoseminariet på Moderna museet den 22 november överräcktes prissumman på 150 000 kronor som delades av arkitekten Per Ahrbom, projektledaren och representanter för byggherren och brukaren.

Ett öppet, triangulärt gårdsrum har återställts och en ny glasbyggnad förenar på ett elegant sätt de två vinkelställda före detta laboratorielängorna. Högt över gårdsrummet och de äldre byggnaderna svävar en takskena, buren av fyra stycken 15 meter höga pelare. Den nya entrébyggnadens glasfasad speglar omkringliggande röda tegelfasader och ger insyn och kontakt med campusområdet.

Sambandet mellan byggnader och gårdsrum har återskapats och utvecklats. Gården utgör i dag bibliotekets centrala bokhall och i de omgivande längorna finns läsplatser, kontorsarbetsplatser och bokmagasin. Biblioteksgården och den nya glasbyggnaden kompletterar varandra väl och samverkar på ett förtjänstfullt sätt med platsen. De nya tilläggen, både vad gäller byggnad och inredning, är skickligt utförda och skapar en helhet som med stor respekt ansluter till Lallerstedts sedan 1935 byggnadsminnesförklarade anläggning.

Tävlingsjuryn har utgjorts av Peter Ohrstedt, ordförande, Statens fastighetsverk, Ulrika Bergström, Statens fastighetsverk, Per-Anders Johansson, Statens fastighetsverk, Sven Göthe, Riksantik-

varieämbetet, Sari Schulman, professor, Kungliga Konsthögskolan, Erik Wikerstål, Sveriges Arkitekter.

Det är en ödets ironi att den skicklige restaureringsarkitekt som fick utstå så mycket kritik av sin sena samtid för sina restaureringar, nu fått ge namn åt Sveriges största arkitekturpris med inriktning på tillägg och restaurering. Trettiofem år efter Helgo Zettervalls död testamenterade hans son ett mindre kapital till faderns minne, vars avkastning skulle gå till stöd för arkitekter «vilka av ålder eller sjukdom kommit i sådan belägenhet att ekonomisk hjälp kan anses påkallad» eller till hjälpbehövande änkor och omyndiga barn till dessa.

I den händelse att det fanns medel kvar efter detta sociala ändamål, skulle återstoden användas av Statens fastighetsverk för att främja den «svenska byggnadskonstens utveckling». Det är dessa pengar som till största del finansierar Helgopriset.

Trettiofem byggnader från olika delar av landet var anmälda till årets pristävling. Juryn besökte under hösten ett tjugotal platser och enades därefter om att nominera åtta objekt till Helgopriset 2004. Samtliga utgjorde goda exempel på de kvaliteter som avses i Helgopriset. Där återfanns både stora och små projekt, rena restaureringar och tillbyggnader, byggnader med medeltida ursprung och byggnader från 1950-talet.

DEN FÖRNÄMSTA UTMÄRKELSEN

Statens fastighetsverks generaldirektör Bo Jonsson fick den 19 november tillsammans med arkitekten Edgar Gonzales ta emot svensk arkitekturs förnämsta utmärkelse – Kasper Salinpriset. Priset delas i år mellan Världskulturmuseet i Göteborg, ritat av Londonbaserade Brisac-Gonzales Architects och Södertörns högskolas bibliotek, ritat av Christer Malmström.

Världskulturmuseet fick utmärkelsen «för dess starka och skulpturala form, sprungen ur en inträngande analys av platsen och en djup förtrogenhet med arkitekturens verkningsmedel.

Centralhallens väldiga trappa, en metafor för Lisebergsbranten, bildar utgångspunkt för huset som scenografi och för en välregisserad vandring utmed en skruvande rörelse uppåt, där oväntade utblickar och hisnande upplevelser överraskar. Kring denna utvecklas en serie stora rum som var för sig äger närmast exempellöst stor kraft. En allt igenom välgjord arkitektur med precisa detaljlösningar, där materialuttryck tänjs och konstruktioner utmanas.»

Sveriges Arkitekter delar årligen ut Kasper Salinpriset till ett svenskt byggnadsverk eller en grupp av byggnader av hög arkitektonisk klass. Priset instiftades 1962 på grundval av en vilande donation av Stockholms stadsarkitekt Kasper Salin (1856–1919).

Årets Kasper Salinpris gick till Världskulturmuseet i Göteborg. Interiören i arkitektparet Brisac-Gonzales byggnad domineras av centralhallens väldiga trappa.

Ett triangulärt gårdsrum mellan två före detta laboratorielängor utgör i dag KTH:s biblioteks centrala bokhall.

Östra stallet vid Storgatan i Stockholm uppfördes kring 1810 som en del av Livgardet till hästs kasernläggning. Vid den nu avslutade ombyggnaden har byggnaden inretts till moderna kontorslokaler utan att de kulturhistoriska värdena förstörts.

ÖSTRA STALLET KLART

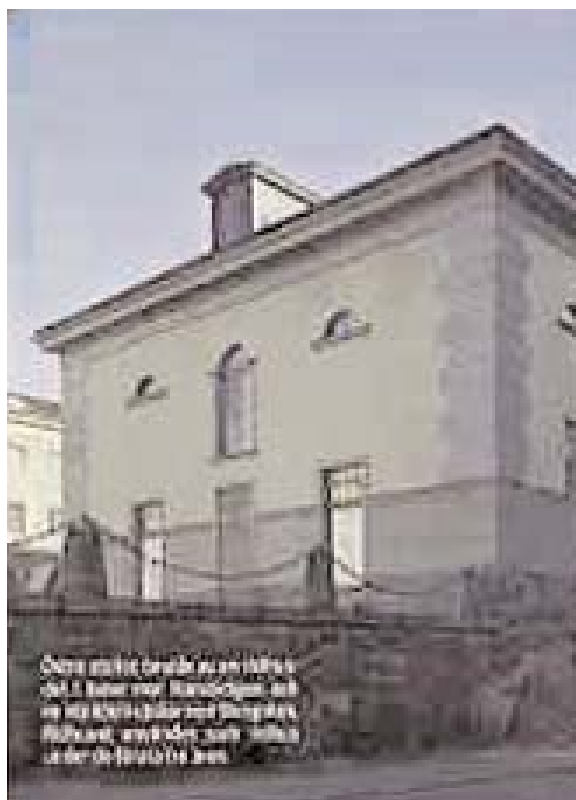
Renoveringen och ombyggnaden av Östra stallet på Östermalm i Stockholm är nu avslutad. Genom ombyggnaden har man lyckats skapa ändamålsenliga lokaler för Riksantikvarieämbetets informations- och biblioteksverksamhet med tillhörande arkiv i den gamla stallbyggnaden. Ett antikvariskt krav har varit att bevara så stor del av byggnadens ursprung som möjligt. Östra stallet har därför fått tillägg som adderats till den befintliga stommen.

Fasaderna har renoverats och avfärgats i samma ljusa kulör som på det västra stallet. Plåttaket har lagts om. Några av de täta portarna på entréplanet är ersatta med gladsade partier som gör byggnaden mer tillgänglig. Ett underjordiskt utrymme för biblioteks- och övriga arkivbehov har byggts under gården. Kaserngården har därefter återställts, rustats upp och fått bättre belysning. Som kontrast till

de ursprungliga byggnadsdetaljerna har inredningen en tydligt modern karaktär.

Riksantikvarieämbetets arbetsplatser kommer att finnas i den gamla ridhusdelen och inflyttningen beräknas vara klar i februari 2005. Bibliotek och läsesal inreds i själva stalldelen och kommer att kunna öppnas för allmänheten i slutet av maj.

HYRESGÄST TILL SVARTSJÖ SLOTT

Svartsjö slott på Färingsö utanför Stockholm har nyligen färdigställt efter ett mångårigt och omfattande restaureringsarbete.

Nu kommer det även att bli liv i det gamla 1700-talsslottet. Det nybildade företaget Svartsjö slott AB blir ny hyresgäst på Svartsjö och avser att driva verksamheter som håller slottet öppet och levande året runt.

Med olika typer av evenemang som konferenser, seminarier, konserter, bröllop och utställningar räknar man med att få en ekonomiskt bärkraftig verksamhet.

Ambitionen är att ordna årligt återkommande arrangemang som julmarknad, nyårsbal, midsommarfirande och sommarkonserter. Allmänheten kommer att ha tillgång till slottet, slottsparken och caféverksamheten året om, och företaget kommer att inleda samarbete med de föreningar, stiftelser och företag som nu finns med anknytning till och verksamheter kring slottet.

ETT PARLAMENT I NORR

Statens fastighetsverk har fått i uppdrag av regeringen att bereda frågan om att uppföra en parlamentsbyggnad åt Sametinget i Kiruna. Byggnaden ska innehålla plenisal och kansli för det samiska tingset, och SFV ska utreda alternativa förslag till hur byggnaden ska kunna utformas. Både nybyggnation och anpassning av befintliga byggnader kan komma ifråga.

Under ett första möte i Kiruna har SFV träffat representanter för Kiruna kommun och Sametinget.

Sametinget inrättades 1993 efter beslut av riksdagen och är i första hand ett erkännande av samernas status som ett eget folk. Som urbefolkning har samerna en annan ställning än andra etniska minoritetsgrupper i Norden. Samerna är inte invandrare i nyare historisk tid, utan levde i sina boställningsområden långt innan gränserna för dagens nationalstater blev upprättade.

Den samiska flaggan är gemensam för alla samer. Cirkeln är en sol- och månsymbol. Solringen är röd och månringen är blå. Färgerna kommer från den samiska dräkten.

OTTENBYS ÄLDSTA

Ottenby kungsgård på södra Öland har urgamla anor. Det kunde konstateras vid en arkeologisk utgrävning strax söder om gårdsbebyggelsen i somras. Kulturlagren innehöll ben av olika slag, flinta och keramik från yngre stenåldern.

Redan 1991, i samband med att man schaktade för ett nytt stall, upptäcktes spåren av en stor stenåldersboplats. Då man i år grävt vidare har det skett inom ramen för forskningsprojektet «Vi och Dom»; kulturell identitet under mellanneolitikum». Under ledning av doktorander från Arkeologiska forskningslaboratoriet vid Stockholms universitet och Kalmar högskola, var syftet att vid två jämförande utgrävningar på Öland – vid boplatsen vid Ottenby och en megalitgrav i Resmo från yngre stenålder – undersöka de boendes och begravningskulturella identitet.

Öland har varit befolkat sedan 7–8000 f.Kr. men undersökningar av stenåldersboplatser har varit sparsamma. Det vi kanske i dag hör mest talas om från den tiden är paleolitisk diet – stenålderskost baserad på rotfrukter, kött och fisk, nästan helt utan raffinerade spannmåls- och mjölkprodukter. Ett syfte med projektet «Vi och Dom» är också att jämföra dieten vid två samtida stenålderssamhällen som det mer landbetonade vid Resmo och det maritima vid Ottenby.

När den nya stallängan vid Ottenby kungsgård skulle byggas 1991 visade arkeologiska provgrävningar att marken dolde en stenåldersboplats.

Varje liten skärva bidrar till pusslet om livet vid stenåldersboplatsen.

I GODA HÄNDER

Kulturhusens dag är ett sameuropeiskt arrangemang med närmare 50 deltagande länder. I Sverige står Riksantikvarieämbetet som huvudarrangör och årets tema var «Hus i goda händer».

Ekerö kommun hade anmält åtta besöksmål och däribland Svartsjö slott till evenemanget som sammanföll med en två dagars kammarmusikfestival i slottet.

Förutom visningar av slottet berättade slottsarkitekten om SFV:s omfattande restaureringsarbeten på slottet, och några av de hantverkare som medverkat vid restaureringen fanns på plats för att visa sitt hantverk.

Mer än 2 500 personer besökte slottet under de båda dagarna varav merparten under själva Kulturhusens dag.

Under Kulturhusens dag i höstas visades Svartsjö slott för att par tusen personer.

